№ 211 ՇԱԲԱԹ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 27 1903 ՇԱԲԱԹ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 27 № 211

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ՝ ամսիս 24-ին ի Տէր հանգեաւ Քու-Թայիսի գործակալ

ԴԱՒԻԹ ԱՒԱԳ ՔԱՀԱՆԱՅ ԵԱՐԱԼԵԱՆՑ

Յայտնելով այս իրանց համար թանկագին կորուստի մասին հանգուցեալի փեսաները՝ Յովսէփ աւագ քահանայ Ամիրաղեանց և իր տիրուհին Աննա, նոյնպէս միւս փեսան Նիկողայոս Ռափայէլեանց և իր ամուսին Եղիսաբէթը՝ խնդրում են ազգականներին, ծանօթներին և բարեկամներին, որ հանգուցեալի յիշատակը յարգեն իրանց ներկայութեամբ։ Թաղումն է ամսիս 28-ին, կիրակի օրը, Քու-Թայիսի հայոց եկեղեցու գաւթում.

Ամբիծքը ամենայն երեկոյ 6 ժամին։ 2—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր թղթակիցներին.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ղրիմի հայ-կաթօլիկների մասին. Նամակ Արմաւիրից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ով էր Գարոնեան վարդապետ. Կ. Պօլսի լրագիրներից. Ինչ է կատարվում Մակեդոնիայում. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Կայսերական տեխնիկական ընկերութեան Բագուի բաժանմունքը.

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻՆ

Խօսեցէք ձեր առօրեայ կեանքի, ձեր հոգսերի ու մտածողութիւնների, ձեր հասարակական և արդիւնագործական ձեռնարկութիւնների մասին, հաղորդեցէք միմեանց ձեր չարն ու բարին և այդպիսով հասարակական քննադատութեան նիւթ դարձրէք այն երևոյթները, որոնց հետ գործ ունի հասարակութիւնը։

Որքան էլ սահմանափակ լինի մեր գաւառական կեանքը, որքան էլ նեղ լինի այն շրջանակը, որտեղ գործում է հասարակական մտածողութիւնը, այնուամենայնիւ կուլտուրական շարժումը անում է իր անելիքը և նրա ազդեցութիւնը անդրադառնում է իրականութեան վրա։ Իսկ կեանքի փաստերը միշտ գրաւել են և պէտք է գրաւեն մարդկանց ուշադրութիւնը իրանց վրա, որովհետև նրանցով որոշվում է ոչ միայն ներկան, այլ և ապագան։

Ճիշտ է, կեանքի մէջ ամեն բան գրի և լրագրի առարկայ չէ դառնում, մարդիկ խօսում են շատ այնպիսի բաների մասին, որոնք մամուլի քննութեան նիւթ չեն դառնում, բայց և այն, ինչ որ մատչելի է գրականութեան համար, այնքան կենսական տարրեր է պարունակում իր մէջ, որ հասարակութիւնը պէտք է օգտվի հրապարակական խօսքից՝ քննելու կարևոր խնդիրներ խմբական ոյժերով։

Հասարակական, իրաւական, տնտեսական, ժողովրդագրական, գրական խնդիրները պահանջում են բազմակողմանի քննութիւն և ուսումնասիրութիւն։ Եւ թող գաւառական թղթակիցը, լայն ըմբռնելով իր կոչումը, արձագանք հանդիսանայ իր շրջապատող կեանքի էական պահանջներին, ներկայացնելով նրանց հասարակական ատեանին հրապարակական քննութեան համար։

Ի՞նչ նոր փոփոխութիւններ են նկատվում ազգաբնակութեան հասարակական և տնտեսական կեանքի մէջ, ի՞նչ նոր ճանապարհներ են հարթվում գիտակցութեան և զարգացման համար, որքա՞ն ուժեղանում է փոխադարձ օգնի և համաբաշխութեան գաղափարի զգացմունքը, ի՞նչ երևոյթներ տեղի ունեն առօրեայ կեանքի շրջանում—ահա մի շարք հարցեր, որոնք սպասում են պատասխանի։

Անկասկած՝ երբ կեանքը կը դառնայ աւելի բաղադրեալ, նա կը մատակարարէ և աւելի նիւթ քննութեան համար, բայց հասարակական քննադատութիւնն էլ իր կոչումից առաջ է գնում և զարգանում է ոչ մի անգամից, այլ կամաց-կամաց, պատրաստելով մտքեր և ընտելացնելով մարդկանց գիտակցական վերաբերմունքի դէպի շրջապատող հասարակական և տնտեսական երևոյթները։ Հասարակական քննադատութիւնը հասունանում է իրական վարժութիւններով և փորձերով իրական կեանքի մէջ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՂՐԻՄԻ ՀԱՅ-ԿԱԹՕԼԻԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
(Նամակ Աստրախանից)

Ճշգրիտ կերպով չէ կարելի որոշել հայ-կաթօլիկների թիւը Ղրիմում. և թէև պաշտօնական տեղեկութիւնները նրանց թիւը հասցնում են 5 հազարի, սակայն մենք գտնում ենք այդ թիւը մեծացրած։ Սիմֆէրօպոլ, Թէոդոսիա, Ղարասուբազար, վերջերս նաև Եալտա, սրանք այն քաղաքներն են, որտեղ հայ-կաթօլիկները կազմում են առանձին համայնքներ, որոնցից իւրաքանչիւրն ունի իր ծխական եկեղեցին, հոգևոր հովիւներ և դպրոցներ՝ Սիմֆէրօպօլում և Ղարասուբազարում։ Այդպիսով հայ-կաթօլիկները Ղրիմում թւով թէև շատ պակաս չեն լուսաւորչականներից, սակայն նրանց կատարած դերը վաճառականական, ինքնավարական և այլ ասպարէզներում անհամեմատ աւելի աննշան է, եթէ չը հաշւենք փոքրիկ Ղարասուբազար քաղաքը, որտեղ նրանք քիչ թէ շատ ոյժ են ներկայացնում՝ թէ հարստութեամբ և առևտրով և թէ քաղաքային ինքնավարութեան մէջ կատարած դերով։

Հայ-կաթօլիկների հոգևոր հովիւները, որոնք բոլորն էլ Վիեննայից եկած վարդապետներ են՝ լինելով կրթված և լրովին ինտելիգէնտ անձինք, թէև բաց երևոյթին զգալի ազդեցութիւն պիտի ունենային իրանց մասնակցութեամբ հայ-կաթօլիկների հասարակական կեանքի և գործերի վրա և իրանց օգտակար քարոզներով, որոնք նրանք իրանց պատրաստութեամբ միանգամայն ձեռնհաս անձինք են, պէտք է զարթեցնէին նրանց մէջ սէր դէպի հասարակական գործունէութիւն, դէպի մայրենի լեզուն ու գրականութիւնը, մի խօսքով պէտք է ղեկավարէին հասարակական միտքը. սակայն ցաւելով պէտք է խոստովանենք, որ յիշեալ երիտասարդ և կրթված վարդապետները մեծ մասամբ ոչ միայն բարեբար ազդեցութիւն չունեն հայ-կաթօլիկների հասարակական կեանքի վրա և նա, ով քիչ թէ շատ ճշգրիտ ծանօթութիւն է ձեռք բերում նրանց հասարակական գործերի մասին, գալիս է այն տխուր եզրակացութեան, որ հայ-կաթօլիկները այդ բանում զգալի կերպով յետ են մնացել նոյն իսկ լուսաւորչականներից։

Եթէ քննենք այդ երևոյթի պատճառը, կը տեսնենք, որ թէև Ղրիմի լուսաւորչական հայոց հոգևորականութիւնը բաղկացած է չնչին բացառութեամբ տգէտ, շահասէր և ուղղակի վնասակար տարրերից, սակայն նրանք համարեա Ղրիմի իւրաքանչիւր հայաբնակ քաղաքում ունեն թէև փոքրաթիւ, սակայն բանիմաց և քիչ թէ շատ գործունեայ և հասարակական գործերը կառավարող անձինք, որոնք իբրև նախանձախնդիր իրանց հասարակական գործերի և հաստատութիւնների բարգաւաճման, իբրև նախանձախնդիր հասարակական կեանքի և ինքնավարութեան զարգացման՝ իրանց ձեռքում ունեն իրանց հասարակական գործերը։ Մինչդեռ այդպիսի երևոյթ համարեա չէ նկատվում հայ-կաթօլիկների մէջ։ Եւ հէնց հայ-կաթօլիկների հոգևոր հովիւների այդպիսի վերաբերմունքը դէպի հասարակական գործերը և նրանց մէջ գործունեայ ոյժերի բացակայութիւնն է պատճառը, որ համարեա Ղրիմում ամեն տեղ հայ-կաթօլիկների հասարակական գործերն ու հաստատութիւնները երեսի վրա են ընկած, ժողովուրդը բոլորովին չէ հետաքրքրվում նրանցով և մայրենի լեզուն, գրականութիւնը, թերթերը միանգամայն խորթ են նրանց։ Նոյն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱԳՈՒԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

I

Շաբաթ, սեպտեմբերի 20-ից, վերսկսվեցին տեխնիկական ընկերութեան Բագուի բաժանմունքի նիստերը։ Աւելորդ չեմ համարում մի քանի խօսք ասել այդ համակրելի հիմնարկութեան մասին, որը անցեալ տարվանից, իր սեփական շինութեան մէջ հաստատվելուց յետոյ, գործունէութեան մի նոր և փայլուն շրջանի մէջ մտաւ։—Քառորդ դարից աւելի է, ինչ գոյութիւն ունի այդ ընկերութեան բաժանմունքը, քիչ գործ չէ արել նա այդ ժամանակամիջոցում, որքան դա հնար է եղել յայտնի պայմանների չնորհիւ։ Ինչպէս յատուկ է բոլոր կուլտուրական և կրթական ծրագիր ունեցող մեր բոլոր հիմնարկութիւններին, սա էլ միշտ իր նիւթական նեղ դրութեան պատճառով ոչ թէ ապրել է իսկական կեանքով, այլ քարշ է տուել իր գոյութիւնը։ Զուրկ դրամական միջոցներից, սեփական, կամ նոյն իսկ մշտական յարմար շինութիւնից, նա չորրորդ թափառել է այստեղ և այնտեղ, իր գոյութիւնը քարշ է տալով, ողորմութիւն ժողովելով, մարդկանց մէջ կարեկցութիւն զարթեցնելով։ Այսպիսի հաստատութիւնների ճակատագիրը, նրանց լինել—չը լինելու խնդիրը միշտ անհատների ուսերի վրա է դրված եղել և միմիայն անհատների ֆանատիկոսութեան չնորհիւ են ծաղկել և բարգաւաճել այդ հիմնարկութիւնները. չեն եղել այդպիսի «յիմարութեան» հասցրած անձնուէր անհատներ, մեռել, չորացել են հասարակական շատ փայլուն հաստատութիւններ։

Տեխնիքական ընկերութեան այդ ծանր լուծը կրելը վերջին ժամանակներս վիճակված է պ. Կ. Խատիսեանին, որը առանձնապէս զգալով անհատի դեր թագաւորութեան շրջանի միայնութիւնը, ամենափայլուն կերպով թէ տարաւ այդ շրջանը և թէ հաւատացած եմ, ջախջախեց այդ թագաւորութեան գլուխը՝ տեղի տալով մի աւելի հաստատուն և կայուն շրջանի,—հետաքրքրվողների, անձնուէրների աւելի մեծ թւի։ Ցամաք եռանդ, ֆանատիկոսութեան հասցրած անձնուիրութիւն և կատարելու մեծ [illegible] էր հարկաւոր այդ գեղեցիկ գործը ամուր հիմքերի վրա դնելու համար։ Պ. Կ. Խատիսեանը, ինչպէս տեղական բաժնի նախագահ, այդ բոլորը ունէր և չը խնայեց գործի համար։ (Անենք չասերը ունեն այդ յատկութիւնները, բայց ափսոս որ պահել են դրանք՝ իրանց հետ գերեզման տանելու համար)։ Սկսվել էր սեփական շինութիւնը, բայց նա գլուխ չէր գալիս. փող չը կար...

Ինչպէս լոկ գիտական — հասարակական հիմնարկութիւն, դիլետանտներ չը խոստացող ձեռնարկութիւն,—բաներից խոյս էին տալիս, իսկ ընկերութեան անդամները, զանազան մասնագէտներ, անկարող էին նիւթական օգնութիւն տալ, բացի այդ, օգնելն էլ անիրաւացի կը լինէր, մանաւանդ որ նրանք տալիս են իրանց բարոյական օժանդակութիւնը։ Եւ փող էր հարկաւոր ոչ միայն շինութիւնը աւարտելու համար, որի մերկ պատերը միայն երկար ժամանակ ցցված մնալով, օգնութիւն էին աղերսում,—այլ և գրադարանի, լաբորատորիայի և այլ պահանջների համար։ Նշանակվում են «փող ժողովող» կոմիսիաներ և յամառ տոկունութիւնն ու եռանդը կոտրում են ոչ պակաս յամառ և աներես անտարբերութիւնը և ժլատութիւնը. սկսում են նուէրատւութիւնները, որոնց մէջ ամենաառաջին և խոշոր տեղը բռնում է յայտնի նաւթարդիւնաբերող Զուբալովը (նուիրում է 20—25,000) և առաջ է գնում շինութեան գործը. մերկ պատերը, լացող ու աղերսող պատերը ծածկում են իրանց մերկութիւնը, յագեցնում իրանց քաղցը. անցեալ տարի այդ կատարեալ աւերակների տեղ բռնեց մի հսկայական չքեղ և գեղեցիկ շինութիւն, որտեղ միմիայն պատկառանքով և երկիւղածութեամբ կարող ես մտնել՝ ինչպէս մի գիտութեան տաճար. Թւում է, թէ պատերը, առաստաղը, դռները իսկ գիտական լուրջ և պաղ աշխատանքի բուրմունք են սփռում նրա մտնողի վրա։

Հանդիսաւոր օծումից յետոյ, սկսեց իր աւելի հանդիսաւոր գործունէութիւնը այդ ընկերութիւնը։ Կարգի բերվեց և հարստացաւ լաբորատորիան, կարգի է բերվում գրադարանը, հիմք դրվեց մշտական մուզէյի և այլն։ Ամեն ինչ կայ, ամեն ինչ սկսված է և շարունակում է անել։ Պ. Խատիսեանը, լաւ հասկանալով այդպիսի լուրջ և բարդ աշխատանք պահանջող հաստատութեան բարգաւաճման պայմանները, հետաքրքրել, շահագրգռել տուեց մի շարք եռանդուն և գործը սիրող մասնագէտների, որոնց աջակցութեամբ և առաջ է տանում դեռ ևս շատ բանի կարօտ այդ հաստատութեան ղեկը։

Չը կայ Բագւում արդիւնաբերական և առևտրական մի հիմնարկութիւն, որը չօգտվի տեխնիքական ընկերութեան սիրալիր ծառայութիւնից. հարկաւոր է մի որ և է գործ ձեռնարկողի՝ տեխնիքական մասի ծրագիր—ընկերութիւնը կազմում է։ Հարկաւոր է նաւթարդիւնաբերողների խորհրդին որոշել իր հիւանդանոցների համար ամենանպատակայարմար յատակի տեսակը որոշել—տեխնիքական ընկերութիւնը որոշում է։ Հարկաւոր է որոշել որքան վնասակար է այս ինչ գործարանի գոյութիւնը առողջապահական տեսակէտից—տեխնիքական ընկերութիւնը պատրաստ է։ Հարկաւոր են բազմաթիւ մասնագէտներին, տեղական ժուռնալիստներին և այլ հետաքրքրվողների մասնագիտական գրուածքներ,—դարձեալ տեխնիքական ընկերութիւնն է բաց անում իր հիւրընկալ դռները։

Պարզ է, այսպիսի բազմաթիւ և բազմատեսակ ծառայութիւններ մատուցանող ընկերութիւնը կուզենայ աւելի բարգաւաճել, աւելի հարստանալ, աւելի ճոխանալ՝ որպէսզի աւելի մեծ չափով սփռէ իր օգնութիւնը, ծառայութիւնները այս ու այն կողմ։ Եւ մենք հաւատում ենք, որ ներկայ գործողների գովելի եռանդը ու տոկունութիւնը կարող են շատ քար գրպաններ կոտրել և շատ բան անել։

II

Եւ այսպէս ահա, շաբաթ օրը, վերսկսվեցին ամառվայ պատճառով ընդհատված ժողովները և այսուհետև մենք համարեա իւրաքանչիւր շաբաթ օր մի քանի ժամ առիթ կունենանք անցկացնել մի լուրջ, գաղափարական և քաղցր յիշողութիւններ յիշեցնող շրջանում։ Թող չափազանցութիւն չը լինի, եթէ ասենք, որ

իսկ վերոյիշեալ երկու դպրոցները այնքան յետամնաց և աննախանձելի դրութեան մէջ են մանուանց մայրենի լեզուի դասաւանդութեան գործում, որ նրանք միանգամայն կորցրել են իրանց նշանակութիւնը ժողովրդի աչքում, նրանց աշակերտների թիւը տարէց տարի պակասում է և դժուար չէ գուշակել, որ եթէ հայ-կաթոլիկ վարդապետները, որոնց խնամքին են յանձնված յիշեալ դպրոցները, գոնէ մանուկ սերնդի կրթութեան գործը իրանց սրտին մօտ ընդունելով, չաշխատեն բարձրացնել դպրոցները ժողովրդի աչքում և լաւ հիմքերի վրա դնել մանուանց մայրենի լեզուի դասաւանդութեան գործը, որին նրանք միանգամայն ձեռնհաս անձինք են—ապա զարմանալի չի լինի, եթէ մօտ ապագայում այդ դպրոցները մի աւելորդ բեռ թւան նոյն իսկ ժողովրդի աչքում...

Ապա թէ ոչ բաւականանալ միայն իրանց հօտի հոգևոր պէտքերը լրացնելով և դրանից դուրս ոչ մի կապ չը պահպանել հասարակութեան հետ, չէզոք, առանձնացած կեանք վարելով, երբեմն նոյն իսկ թղթախաղութեան անձնատուր լինել և այդպիսով օգուտ չը տալուց զատ նաև գայթակղութեան օրինակ դառնալ հասարակութեան համար, այն հասարակութեան, որը նրանցից շատ օգտակար գործեր պահանջելու կատարեալ իրաւունք ունի՝ այդպիսով մենք կարծում ենք, որ Վեննետիկի կրթված վարդապետները միանգամայն չեն արդարացնում այն յոյսերը, որը դրել է նրանց վրա թէ նրանց ուղարկող միաբանութիւնը և թէ այն հասարակութիւնը, որին հովւելու գործն են նրանք ստանձնել։

Ց. Աբրահամեան

ՆԱՄԱԿ ԱՐՄԱՒԻՐԻՑ

Սեպտեմբերի 21-ին

Այսօր, սեպտեմբերի 21-ին, պատարագից յետոյ Աստուածածնի հայ-լուսաւորչական եկեղեցում կատարվեց խուռն բազմութեան առաջ, ներկայութեամբ ամբողջ հոգևորականութեան մաղթանք կովկասեան նախկին փոխարքայ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչի առողջութեան համար։ Ժողովրդի մասնակցութիւնը այնքան անկեղծ էր այս եկեղեցական հանդէսում, որ շատերի աչքերին արտասուքներ էին փայլում։ Կովկասի մեծարանքը և յարգանքը վայելող ծերունազարդ բարերար Մեծ Իշխանը մի առանձին գորովանքով էր վերաբերվում, ինչպէս պատմում են ծերունիները, դէպի խնամքի կարօտ Արմաւիրը, ուստի զարմանալի չէ, որ ժողովուրդը լոկ ծիսակատարութեան չէր ներկայ, այլ անմիջապէս ջերմագին աղօթքներ էր վերառաքում դէպի Բարձրեալի գահոյքը, որ առողջութիւն պարգևէ Մեծ Իշխանին։ Քահանայ Թուլեանը մի սրտառուչ և խելացի քարոզ խօսեց։

Զաւադ-բէկ Բալուղեան

ՆՈՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ներկայումս Կովկասեան լեռնային շրջանի ինժեներները երկրաբանական հետազօտութիւններ են կատարում Կաղզուանի շրջականերում, որտեղ գտնված են ոսկու հանքերի հետքեր։

—

Սեվաստոպոլից հեռագրում են «Новое Время» լրագրին, որ թաթարների գաղթականութիւնը դէպի Թիւրքիա նորից սկսեց սաստկանալ։ Գաղթականները մեծ խմբերով Ղրիմի բոլոր ծայրերից հաւաքվում են Սեվաստոպոլ և իւրաքանչիւր շաբաթ այնտեղից ուղևորվում են Կ. Պոլիս։ Գաղթականներին ճանապարհ են դցում իրանց հայրենակիցները արտասուքով և հեծեծանքներով։

—

Կառավարչական շրջանների մտադրութիւնը՝ ընդլայնելու Թէյի մշակման չափերը արևմտեան Անդրկովկասում, առ այժմ թողնված է։ Այսու ամենայնիւ տեղական ազգաբնակութիւնը Թէյի մշակման եղանակի հետ ծանօթացնելու համար՝ երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրութիւնը յանձնել է տեղական կառավարչական ագրոնոմին Թէյի մշակման մի ձեռնարկ կազմել և հրատարակել նրան՝ թարգմանելով վրացերէն։

—

Մօտ օրերումս տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի դումայի ձայնաւորների մի խմբի մասնաւոր խորհրդակցութիւնը, որի ժամանակ մշակվեց այն հարցերի ծրագիրը, որոնք պէտք է շուտով լուծումն առնեն դումայի կողմից։ Բացի սրանից որոշվեց այն բոլոր հարցերը, որոնք պէտք է վճռվեն դումայում, նախնական քննադատութեան ենթարկել այդ խորհրդակցութիւնների մէջ, որպէս զի այս միջոցով դումայի նիստերը կարելի լինի դարձնել աւելի գործնական։ Այս ամենը կատար ածելու համար ընտրվեց մի մասնաժողով չորս ձայնաւորներից, որոնց վրա պարտաւորութիւն դրվեց նշանակել ժամանակ խորհրդակցութիւնների համար և ծրագիր մշակել այն հարցերի, որոնք պէտք է քննվեն այդ խորհրդակցութիւնների ժամանակ։

—

Վրաց դրամատիկական կոմիտէտը վճռել է սէզօնի ընթացքում վրաց խումբը ուղարկել Քութայիս, Բաթում և Փոթի ներկայացումներ տալու՝ ամիսը մէկ կամ երկու անգամ։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ նահանգական և գաւառական գանձարանները մտադրութիւն կայ վերացնել և այն գործողութիւնները, որ կատարում են նրանք այժմ, յանձնել կատարելու պետական բանկի բաժանմունքներին և գրասենեակներին։

—

Պետերբուրգից հեռագրում են «Приаз. Край» լրագրին, որ Կովկասում յայտնի Թովմաս Դիտխատկովսկու Թղթի գործարանը այրվել է. վնասը հասնում է միլիոնի. գործարանը ապահովագրված էր։

—

Հինգշաբթի, սեպտեմբերի 25-ին, վրաց խումբը տուեց իր երկրորդ ներկայացումը։ Խաղացին Բրանդէսի 2 գործողութեամբ «Հիւր» դրաման և «Աները զօքանչից վատթար է» 3 գործողութեամբ փոխադրած կոմեդիան։ Ներկայացումը ընդհանրապէս աջողուեց։ Թատրոնում ժողովուրդ քիչ կար։

—

Մեզ խնդրում են հաղորդել, որ այսօր, շաբաթ, սեպտեմբերի 27-ին, Թիֆլիսի հակաալկոհոլական ընկերութեան Հաւլաբարի մասի թատրոնում տեղի կունենայ հայ թատերասէրների ներկայացում։ Կը ներկայացնեն «Ակամայ բժիշկ» կոմէդիան և «Ադամ ու Եւա» վոդևիլը։ Սկիզբն է 8 ժամին երեկոյեան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՈՎ ԷՐ ԳԱՐՈՆԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ներկայ սեպտեմբեր ամսի 5-ին Լոնդոնում վախճանված Սուքիաս վարդ. Գարոնեանի մասին Կ. Պոլսի «Սուրհանդակ» լրագիրը հետևեալ տողերն է գրում.

«Հ. Սուքիաս Գարոնեան անունով և իր մէկ քանի բանասիրական յօդուածներով ծանօթ էր մեր նոր սերունդին, սակայն ամէն ոք, նոյն իսկ անծանօթները ալ հեռուէն յարգանք մը ունէին այդ վարդապետին նկատմամբ, որ համալսարանական շրջանակներու և զարգացեալ կեդրոններու մէջ հայ եկեղեցականութեան պատիւը բարձրացուցած է, մինչդեռ ուրիշ կարգ մը եկեղեցականներ կերթան կիյնան Բարիզ կամ Լոնտոն, անպատուութիւն բերելով միայն իրենց պատկանած ժողովուրդին և իրենց կոչման։ Ասոնցմէ մէկը կարգալոյծ եղաւ վերջերս և թողունք այդ։ Նոյն իսկ ուսեալ և զարգացեալ Ջուղայեցի քահ. գիտենք թէ հաշուական խնդրոյ մը համար մինչև իսկ դատական միջոցներու դիմեց։ Գարոնեան Վ. այս տեսակ գործեր չունեցաւ բնաւ։ Ինք նկարագրով ազնիւ մարդ, դրամական պահանջկոտութիւններ և խնդիրներ չունեցաւ իր հօտին հետ, և իր վարքն ու բարքն ալ քննադատելի չըրին զինքը. բայց մի և նոյն ատեն իբրև հովիւ մեր ըմբռնած իմաստով կամ Բարիզի Վռամշապուհ քահանայի կատարած ձևով որ և է կարևորութիւն չունեցաւ իր պաշտօնավարութիւնը, որովհետև ինք Վեննետիկի վանքին մէջ գիտական և ուսումնական հետազօտութիւններու հետամուտ, իր բոլոր ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած էր անոր վրա և նոյն իսկ այդ նպատակաւ 1876-ին գնաց նախ Լոնտոն և ապա Բարիզ, Բրիտանական Մուզէոնին և Բարիզի մատենադարանին մէջ պարապելու ձեռագիրներու քննութեան և լեզուաբանական հետազօտութիւններու։ Հետևաբար Հ. Գարոնեան ժամանակ չունեցաւ ուսումնասիրելու եկեղեցական ծէսերու, հովուական պայմաններու և արարողութեան կերպեր, այնպէս որ երբ 1878-ին հանգուցեալ Ներսէս պատրիարքի օրով Մանչէսթրէ դիմում ըրաւ հեռագրաւ և արտօնութիւն տուաւ հայոց եկեղեցին ընդունելու, իր ծանօթութիւնը շատ քիչ էր հայոց եկեղեցւոյ կարգերու և կանոններու մասին և նոյն միջոցին Մանչէսթըր և Լոնտոն գտնուող վաճառականներ ալ, որոնք թէև եկեղեցասէր ու բարեպաշտ անձեր էին, եկեղեցւոյ ամէն արարողութեանց կէս առ կէս կատարման նախանձախնդիր, բան մը չը հասկցան այս վարդապետին կատարած արարողութիւններէն, ժողովուրդ հովուելու կերպերէն, որոնք պարզութեան տեսակէտով առաքելական դարերն ալ կը գերազանցէին։ Գարոնեան Վ. խորասուզուած իր հնախուզութիւններուն և բանասիրական պրպտումներուն մէջ, շատ անգամ տօներն ալ կը յապաղէր կամ ուշացեալ ատենէն օրեր յետոյ կը կատարէր։ Ասոնք անխորժելի չէկան Մանչէսթրի ժողովրդեան, որ կուզէր իր հովիւը իր մէջ տեսնել, մինչ Հ. Գարոնեան մատենադարաններու մէջ կ'երևէր աւելի ու գրքերէն ու ձեռագիրներէն շատ աւելի բան կը հասկնար, քան իր հօտէն։ Այս պատճառներով իր Մանչէսթրի հովւութիւնը, ինչպէս նաև Լոնտոն և Բարիզ վարած պաշտօնները ոչ կրցան երկարատև ըլլալ, ոչ ալ օգտակար։ Ինք արարողութեանց հմուտ և վարժ եկեղեցականի մը քով աւելի պիտի արժէր, քան պաշտօնին ամբողջ ծանրութիւնը ու պատասխանատուութիւնը իր վրայ ծանրացած ատեն։

—Գարոնեան Վ. իբրև բանասէր կարևորութիւն ունեցող դէմք մըն է։ Ինք ուսումնասիրող և համբերող միտք մը եղած է, առանց սակայն մեծ բան մը աւելցնելու և արտադրելու։ Ինք բանասիրական խնդիրներու մէջ Գաբրիէլի և Գարագաշեանի հետ անհամաձայնութիւններ ունեցած է, նախանձախնդիր ոգի մը երևան հանելով։ Իր ուսումնասիրութեանց մէջ ամէնէն կարևոր տեղը կը գրաւէ Եւրոպական մատենադարաններու գրացուցակներուն պատրաստութեան մասին ունեցած երկարաշունչ աշխատութիւնը։ Մեծ ջանք և խնամք պահանջող գործ մըն էր այս, որուն մէկ նմուշ հրատարակ եղած է արդէն և իր հմտութենէն ամբողջական արտադրութիւններու տեղ, նմոյշներ միայն կան ուրիշ տեղի, որոնք իրարու կը բերեն հանգուցեալ վարդապետին հմտութեան ապացոյցը։ Գարոնեան Վ.ի վերջին գրուածն էր իր անկլիքան եկեղեցւոյ մէջ հաղորդուելու մասին եղած լրագրական դիտողութեանց մէկ պատասխանը, որուն մէջ դաւանական խնդիրներու մասին իր ունեցած ըմբռնումները պարզած էր։ Գարոնեան Վ. 72 տարեկան հասակի մէջ կը լրացնէ կեանքը ուսեալ եկեղեցականի և բարի ու պարկեշտ կրօնաւորի մը, որ Պոլիս ալ ունի իր յիշատակները իբրև հայերէնի ուսուցիչ Շահնազարեան

Բագուի խուլ կենտրոնում շատերի համար փայլուն ժամանակամիջոցը կազմում են միմիայն այդ մի քանի ժամերը և դա մի աւելի պերճախօս ապացոյց է, թէ ամեն կողմից կեղտոտ Բագուի համար ինչպիսի փայլուն մի աստղ է տեխնիքական ընկերութիւնը։

Առաջին ժողովը գրաւել էր մօտ 100 հետաքրքրվողների, որի պատճառը ընկերութեան բաւականին եռանդոտ և աշխատասէր անդամ Ա. Մանչօի զեկուցումն էր Բիբի-Հէյբաթի վերջին հրդեհների մասին։ Չը կայ Բագւում մի խոշոր երևոյթ՝ արդիւնագործական սֆերայում, որ տեխնիքական ընկերութեան բովից չանցնի. նա անպատճառ պէտք է քննէ այդ երևոյթի պատճառները թէ գիտական և թէ տեղական պայմանների տեսակէտից։ Դեռ չէ վերջացել հրդեհը,—նա պատրաստ է զեկուցումը, քննվում են նրա առաջանալու պատճառները, այդչափ մեծ վնասներ տանելու պատճառները և այլն և առաջարկվում են միջոցներ՝ ապագայում աւելի զգոյշ լինելու համար։ Զեկուցման առաջին մասի առիթով չեմ խօսի, որովհետև նա բաւական մանրամասնօրէն արդէն յայտնի է նաև «Մշակի» ընթերցողներին։ Առաջ կը բերեմ միայն այն միջոցները, որ առաջարկում է պ. զեկուցողը՝ ապագայ հրդեհների առաջը առնելու համար և այն պատճառները, որոնք նա կարևոր է համարում վերացնել, ինչպէս վտանգաւոր և վնասակար միջոցներ։ Ահա նրանք. 1) նաւթահանքերի համար չինել հասարակական մեծ նաւթամբարներ և նաւթանցքների խոշոր ցանց. 2) ունենալ խոշոր նասօսներ և նաւթանցքներ, որոնք օրեկան մօտ կէս միլիոն նաւթ դուրս քշէին հանքերից. 3) արդիւնական կապալով արվող նաւթահորերի չափը մեծացնել, որպէս զի հնարաւոր լինի նաւթի օրինաւոր պահեստներ չինել. 4) խոշոր ջրամբարներ չինել, որպէս զի հնարաւոր լինի կարճ ժամանակամիջոցում անհրաժեշտ քանակութեամբ ջուր տանել հանքերում. 5) հողի մէջ թաղել խողովակները, գոնէ ջրանցքները. 6) հանքերում դուշեր և ջուրը ամեն տեղ տարածելու բաժանմունքներ ունենալ ընդհանուր խողովակից. 7) արգելել նաւթահորերը փայտեղէնով ծածկելը. 8) արգելել հանքերում բնակութեան համար շինութիւններ կառուցանելը. 9) իւրաքանչիւր հորի համար կաղապարներ ունենալը պարտաւորեցուցիչ լինի. 10) ծովափի մօտ գտնվող ամբարների թմբերը որոշ հաստութիւն և բարձրութիւն պէտք է ունենան. 11) հրդեհների ժամանակ ծովափում պիտի պատրաստ գտնվի առանձին բարկաս՝ հրդեհ հանգցնելու համար. 12) աւելացնել ճանապարհների ցանցը և վերացնել կիսատ-պռատ տեղերը. 13) ծովափի մօտ թմբերի և առհասարակ բարձրութիւնների վրա գտնված ռեզերվուարները պէտք է պարսպապատ լինեն և 14) եթէ գոնէ երկու հարևան հանքի վարչութիւնը գտաւ, որ իրանց հարևան հանքում նաւթ քաշելու միջոցները փչացած են,—կանգնեցնել տալ մինչև լեռնային վարչութեան ներկայացուցիչների նայելը։ Ժողովը, հետաքրքրութեամբ լսելով այս բոլորը, առաջարկված միջոցների մանրամասն քննութիւնը յետաձգեց հետևեալ ժողովին։

III

Հետևեալ օրը, կիրակի, ամսի 21-ին, եռանդեալ այստեղ էր, տեխնիքական ընկերութեան հիւրասէր հովանու տակ. այդ օրը մի կատարեալ տօն էր ոչ միայն ընկերութեան, այլ և աշխատաւոր դասակարգի իւրաքանչիւր բարեկամի համար. այդ օրը օծվում և բացվում էր ընկերութեան մի նոր և գեղեցիկ գործը՝ բանւորների համար երեկոյեան դասընթացքները, տեխնիքական և պրոֆեսիօնալ գիտութիւնները աշխատող դասակարգին նոյնպէս սեփականութիւն դարձնելու առաջին փորձը։ Այդ բանի կարիքը վաղուց է զգացվում. գիւղացի—բանւորը, ագէտ և անուս, ստիպված լինելով շարունակ գործ ունենալ մեքենաների՝ շոգու և ելեկտրականութեան գիւտերի հետ,—յաճախ, չիմանալով նրանց լեզուն, «վնասում է թէ իրան, և թէ գործը»։ Սրանով այդ պակասը լրացնելու համար, մասամբ էլ ընդհանուր զարգացում տալու համար բանւորներին, Տեխնիքական ընկերութիւնը անցեալ տարի որոշեց և այս տարի իրագործեց այդ գեղեցիկ միտքը։ Որքան տեղին և ժամանակին էր արված, այդ ցոյց տուեց կուրսերին յաճախել ցանկացողների անհագին թիւը, որը, սակայն, շատ ընդհատելու ստիպվեցան, որովհետև առ այժմ միմիայն 80 հոգու տեղ կար...

Երեկոները, ժամը $7^{1}/_{2}$-ից մինչև $8^{1}/_{2}$ աւանդելու են հետևեալ առարկաները. Թւաբանութիւն, նկարչութիւն, գծագրութիւն և շոգեկաթսաների հետ վարվելու եղանակը, ամեն օր մի առարկայից։

Հանդիսի բացումը պատուել էին տեղական պ. նահանգապետը և փոխ-նահանգապետը։ Սովորական մաղթանքից յետոյ, բաժանմունքի նախագահ պ. Կ. Խատիսեանը մի կարճ և հետաքրքիր ճառով բացատրեց արդիւնաբերական զարգացման պայմանները և այն պահանջները, որ դրվում են տեղական բանւորներից և որոնց, սակայն, բանւորների խոշոր տոկոսը, իր ագիտութեան պատճառով չէ կարողանում բաւարարութիւն տալ։ Որոշ չափով մասնակի դարմանելու համար այդ բոլորը բանւորների,—ինչպէս ասաց ճառախօսը,—տեխնիքական ընկերութիւնը որոշեց գործարանատէրերին օրինակ տալու համար, ինքն առաջին օրինակը ցոյց տալու և այսօր նա սկսում է իր գործը՝ լի յոյսերով ապագայի վերաբերեալ։

Ապա խօսեց կուրսերը կազմակերպող կոմիտէի նախագահ պ. Մ. Բաչիլովսկին (գործարանական ուսման վերատեսուչը). նա ծանօթացրեց կուրսերը բանալու պատմութեան հետ, որը տեխնիքական ընկերութեան վաղուցվայ ցանկութիւնն էր և որը այսօր է միայն իրականանում, ծանօթացրեց հանդիսականներին հասարակութեան ցոյց տուած համակրանքի հետ և կարդաց նուիրատուների ցուցակը. այդ նպատակով ժողովվել է մինչ այժմ 1760 րուբլի, որից 143 րուբլի 25 կ. ծախսված է դասարանը սարքելու համար, իսկ մնացած գումարը յատկացրված է կուրսերը պահպանելու համար։

Բոլոր շնորհակալութիւններով և բարեմաղթութիւններով, քաղցր տպաւորութեան տակ, ցրվեցին հիւրերը։

Ռ. Ցոհանջանեան

Բագու.

և Ներսէսեան վարժարաններու, և իբրև սկզբնաղբիւրներէն մէկը հաստատութեան Ղալաթիոյ մատենադարանին:

Կ. ՊՈԼՍԻ ՀԱՅ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԻՑ

Բեղեսպուրկի ռուսական համալսարանի այն ուսանողները, որոնք գիտական հետազօտութեան և ուսումնասիրութեան համար Աթէնք գացած էին և ի դարձին երէկ Պոլիս հանդիպեցան, իրենց մէջ ունէին, ինչպէս կը կարդանք երէկուան «Ծ. Շարգիյէ»-ի մէջ, հայ վարդապետ մը միաբան ս. Էջմիածնի, և նախկին աշակերտակից այդ ուսանողներուն: Այդ վարդապետը, Տ. Զաւէն Պապաեան իր ուսանողական տարազով, երէկ առաւօտ պատրիարքարան երթալով այցելեց նաև Մայր եկեղեցին, և ապա Ղալաթիոյ եկեղեցին ու խորը կատարելով, այնտեղ տեսակցեցաւ նաև ս. պատրիարքին հետ, որ հոն կը գտնուէր՝ Նըպաստից Յանձնաժողովոյ նախագահելու համար:

Հայ հռոմէական նոր դպրոց մը. Անարատ Յղութեան մայրապետները այս անգամ Բերա Բանկալթիի կողմն ալ աղջկանց վարժարան մը կը բանան իրենց սեփական միջոցներով: Այս վարժարանին մէջ պիտի աւանդուին հայերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներէն զատ, գիտութիւններ, Թուաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, իրագիտութիւն, քաղաքավարութիւն, տնտեսագործութիւն, ձեռագործ, ձեւագիտութիւն, առանձին ուսուցութիւն: Դաշնակի համար զատ վճարում պիտի ըլլայ: Բայց Անարատ Յղութեան Քոյրերէ, պիտի դասախօսեն Ֆրանսացի և այլ ուսուցչուհիներ և Վիեննայի Մխիթարեան Հայրերը: որոնք նաև վարժարանին վարչութեան պիտի աջակցին: Վարժարանը կընդունի 5 տարեկանէն վեր օրիորդներ և ունի 7 տարուան ընթացք, երկու տարի նախակրթարանական և 5 տարի վարժարանական: Վերջինը բաժնուած է դարձեալ երկուքի, առաջին երկու տարին նախնական, իսկ վերջին երկու տարին բարձրագոյն դասեր: Բանկալթիի այս նորահաստատ օրիորդաց վարժարանը, որուն բարւոք ուղղութեան տրուելուն համար միջոցներ ձեռք առնուեր են, պիտի բացուի սեպտեմբերի 1-ին:

Բաղէշի և Տիգրանակերտի առաջնորդները Տ. Եզեկիէլ Ծ. Վ.-ները եպիսկոպոսանալու համար Ս. Էջմիածին պիտի երթային և անոնց եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնը պիտի կատարուէր ըստ որոշման Վարագայ Խաչին տեղի ունենալիք Ս. Միւռոնօրհնութեան ժամանակ, բայց որովհետև Ն. Ս. Օծութիւնը Միւռոնօրհնութեան հանդէսը կանխած էր, հետևաբար յետաձգուեր է վերոյիշեալ երկու առաջնորդներուն Էջմիածին երթալը:

Խառն Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, նախագահութեամբ ս. Պատրիարքին: Ժողովը կարգ մը յարաբերական խնդիրներով զբաղեցաւ: Վարչական նախորդ որոշման համաձայն, հարկ տեսնուելով Ռումանիոյ առաջնորդական կազմակերպութեան անհրաժեշտութիւնը, պաշտօն յանձնուեցաւ Պրուսայի առաջնորդ Տ. Յովհաննէս եպ. Արշարունիի՝ որ—Պրուսայի առաջնորդութիւնը իր վրա մնալով հանդերձ—իբրև Պատր. փոխանորդ Ռումանիա երթայ, և տեղական հանգամանքները և իրաց վիճակը քննելով, պէտք եղած միջոցները առնէ վիճակը կազմակերպելու համար և հովուէ ժողովուրդը:

ԻՆՉ Է ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅՈՒՄ

Անգլիացիների բողոքը.—Անգլիական ժողովուրդը, որը շատ անգամ է ցոյց տուել իր մարդասիրութիւնը փոքրիկ ազգերի վերաբերմամբ, որը նոյն իսկ բօէրական պատերազմի ժամանակ տեղ-տեղ դժգոհութիւն արտայայտեց դէպի իր կառավարութիւնը և համակրանք դէպի բօէրական հերոս ժողովուրդը, այժմ էլ կարեկցութեան ցոյցեր է սկսել մակեդոնացիների համար:

Սեպտեմբերի 17-ին, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, Լոնդոնում կայացել է մի մեծ միտինգ Ուորչեստերի եպիսկոպոսի նախագահութեամբ և բազմաթիւ եպիսկոպոսների, պարլամենտի անդամների և նշանաւոր գործիչների ներկայութեամբ: Նախ կարդացվել են յայտնի մարդկանցից ստացված համակրական նամակներն ու հեռագիրները, ապա խօսվել է մակեդոնական անցքերի մասին և կայացել հետեւեալ որոշումը.

1) Մակեդոնիայի խառնակութիւնը և Թիւրքական հսկողութեամբ բարենորոգումներ մտցնելու փորձերի անաջողութիւնը անհրաժեշտ են դարձնում դադարեցնել սուլթանի իշխանութիւնը մակեդոնական գաւառների վրա:

2) Այն պարտականութիւնները, որ Անգլիան վերցրել է իր վրա Բեռլինի դաշնագրով, պահանջում են, որպէս զի Անգլիան դադարեցնէ այդ ժողովրդի կոտորածը և ունեցուածքի Թալանումը, մի և նոյն ժամանակ աշխատելով դաշնագիրը ստորագրող միւս պետութիւններին գրաւել դէպի այդպիսի քաղաքականութիւնը:

3) Անհրաժեշտ է շուտափոյթ օգնութիւն հասցնել սովի առաջն առնելու համար և Բալկանեան կոմիտէտ հիմնել կարօտեալներին նպաստելու համար:

Ուշագրաւն այն է, որ այդ միտինգին մասնակցել են բոլոր կուսակցութիւնների կողմնակիցները: Մարդասիրութեան զգացմունքը համերաշխութեան օղակով միացրել էր դրանց:

Սակայն դա միայն հասարակական կարծիքն է. դրա հակառակ կառավարչական շրջանները դեռ պնդում են, որ Անգլիան անկարող է ոչինչ անել, որովհետև մենակ է, որովհետև միւս պետութիւնները հակառակ կը լինեն դրա այդպիսի քաղաքականութեանը:

Այդպէս է այժմեան Եւրոպան: Նրա հասարակական կարծիքը բողոքում է գազանութիւնների դէմ, իսկ պետական մարմինները իրանց անտարբերութեամբ միայն քաջալերում են, մինչ ուրիշների վրա բարդելով յանցանքը:

Ի՞նչ են պահանջում ապստամբները.—Մեծ չէ մակեդոնացիների պահանջը. Նրանք ուզում են միայն, որ իրանց կեանքն ու գոյքը ապահով վիճակ ունենան, գազանային բռնութիւնների չենթարկվի: «Temps» լրագրի ասելով, ապստամբութեան ղեկավարները արդէն որոշել են հրատարակել այդպիսի ապահովութեան հիմք ծառայող բարենորոգումների minimum-ը. Նրանք պահանջում են.

1) Քրիստոնեայ նահանգապետ, եւրոպացի:
2) Եւրոպական վերահսկող մասնաժողով:
3) Հեռացնել Թիւրք պաշտօնեաներին և վերջնականապէս բաժանել Մակեդոնիան Թիւրքիայից:
4) Կատարեալ ինքնավարութիւն, համահաւասար իրաւունքներ տալով բոլոր մակեդոնացիներին առանց ազգութեան խտրութեան:
5) Երկրի եկամուտները գործադրվեն տեղական պահանջների համար, դրանց Թւում հաշւելով և ճանապարհների կանոնաւորելը, ժողովրդական կրթութեան նոր սիստեմ մըտցնելով:

Ահա այդ պահանջների համար է, որ մակեդոնացիները արիւն են Թափում, անվերջ զոհեր են տալիս: Բայց արդեօք հասնելու են նրանք այդ տենչալի բաղձին:

Բորիս Սարաֆովի սպանվելը.—Մակեդոնական այդ յայտնի հերոսի անունը կատարեալ սարսափ է ազդում ոչ միայն Թիւրք ազգաբնակութեան, այլ և զօրքի վրա: Հէնց դա էր պատճառը, որ մի քանի շաբաթ առաջ Թիւրք կառավարութիւնը ամեն կողմ լուրեր տարածեց, Թէ Սարաֆովը սպանվել է:

Բայց այժմ «Berliner Tageblatt»-ի տեղեկութիւններից պարզվում է, որ ապստամբութեան այդ ղեկավարը բոլորովին առողջ է, ապստամբութեան կենտրոնում է և նորանոր սպառնալիքներ է ուղարկում գազան կառավարութեանը: Նա արդէն յայտարարել է, որ մակեդոնական ապստամբութիւնը նոր Թափով պիտի բռնկվի առաջիկայ նոյեմբեր ամսին: Այժմ նա իր ամբողջ եռանդով զբաղված է նախապատրաստութիւններով:

Դրանից կարելի է եզրակացնել, որ եթէ վերջին ժամանակներս մակեդոնական հրոսակախմբերը սակաւ գործունէութիւն են ցոյց տալիս և ամեն կերպ խուսափում են խոշոր ընդհարումներից—դրա պատճառը ոչ Թէ յուսահատութիւնը կամ ոյժերի նուազումն է, այլ հետեւեալ նպատակը: Նրանք հաւաքում, պահպանում են ոյժերը, որպէս զի յանկարծակի յարձակումներով նոր բարդութիւններ առաջացնեն Թիւրքիայի և «խաղաղասէր Եւրոպայի» համար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Այն լուրերը, որոնք տարածված էին մակեդոնական շարժման գլխաւոր ղեկավարներից մէկի, Բորիս Սարաֆովի մահվան մասին, հերքվում են մի նամակով, որ Սարաֆով գրել է իր եղբօրը: Այս վերջինը զինուորական բժիշկ է Սօֆիայում: Նամակում Սարաֆով պատմում է մանրամասնութիւններ այն կռիւների մասին, որ նրա զօրաբաժինը ունեցել է Թիւրքական զօրքի հետ: «Ես բոլորովին առողջ եմ,—գրում է Սարաֆով,—վէրքը, որ ես ստացել էի աջ ոտքիս վրա Մօնաստիրի շրջականերում Գուրբի-բէյի զօրաբաժնի հետ ունեցած ընդհարման ժամանակ, լուրջ չէր, բայց Թիւրքերը դիտմամբ լուրեր էին տարածում իմ սպանման մասին, որ, ի հարկէ, շատ ձեռնտու կը լինէր իրանց և վատ տպաւորութիւն կը Թողնէր մեր կողմնակիցների վրա: Իմ զօրաբաժնի զօրքերը շատ քաջ են և հոգով զուարթ: Ոչ մի բանից ես չեմ կարող գանգատվել. նրանք ճշդութեամբ կատարում են իմ հրամանները: Մենք շատ յաճախ չենք ունենում տաք կերակուր, բայց հացի պակասութիւն չենք քաշում: Գիւղացիները, որոնց մենք փող ենք տալիս, զէնքը գնում են այն Թիւրք զինուորներից, որոնք փախչում են իրանց գնդերից: Այն կռիւը, որ տեղի ունեցաւ Թիւրքերի դէմ Կօստուրի մօտ և որի ժամանակ ես ունէի 900 մարդ, այն ինչ Թիւրքերն ունէին ոչ պակաս, քան 3,000 զինուոր, վերջացաւ մեր կատարեալ յաղթութեամբ: Կռիւը տևեց ինն ժամ: Մենք կորցրինք 180 հոգի, Թշնամին—800 հոգի: Մեր ռումբերը մեծ օգնութիւն ցոյց տուին մեզ այդ կռւի մէջ»:

—«Information» լրագրի Հռոմի Թղթակիցը հաղորդում է, որ Պիոս X-րդ պապը դեռ ևս աշխատում է իր առաջին էնցիկլիկայի վրա: Որովհետեւ այդ էնցիկլիկան պէտք է շօշափէ մի քանի նշանաւոր հարցեր, ուստի հաւանական է, Թէ ինչպիսի մանրազննին կերպով ընտրվում և քննվում է էնցիկլիկայի ամեն մի բառը: Պապը մտադրութիւն ունի կարդինալների առաջին ժողովը հրաւիրել խորհրդակցութիւնների համար նոյեմբերին, գուցէ մինչև անգամ դեկտեմբերին:

—«Journal des Débats» լրագրի ասելով, իտալական Վիկտոր Էմմանուէլ Թագաւորը, Պարիզում գտնված ժամանակ, կը յարգէ պատմական երեք անձերի յիշատակը, որոնց համար նա արդէն պատուիրել է պատրաստել երեք պսակներ ոսկեզրած բրոնզից: Մէկը պսակներից նա կը դնէ Նապոլէոն I-ի գերեզմանի վրա, միւսը նախագահ Կարնոյի և երրորդը—Գամբէտտայի:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

25 սեպտեմբերի

ՍՕՖԻԱ: Բաղլօգից 3000 մարդիկ անցան Բօլգարիա, որովհետև նրանց գոյութիւնը Թիւրքիայում անհնարին դարձաւ: Թիւրքաց զօրքերը յարձակվում են գործում ոչ Թէ հրոսակախմբերի վրա, այլ խաղաղ գիւղերի վրա: —Մակեդոնական ղեկավարող շրջանները, որոնց հարց էր տրված, Թէ նրանք ինչ տակտիկայի են հետեւելու, եթէ Մակեդոնիայում չը վերականգնվի կարգը, յայտնեցին, որ կը շարունակեն կռիւը ամբողջ ձմեռը, մի և նոյն ժամանակ պատերազմ վարելու մարդասիրական եղանակի փոխարէն կը գործադրվի անխնայ լինելու եղանակը:

ԲԷԼԳՐԱԴ: Բէրանում, Նովօբազարի սանջակում, արիւնահեղ ընդհարում տեղի ունեցաւ Թիւրքական հարկահաւաքների և սերբիական ազգաբնակութեան միջև. երկու կողմերից ևս շատերը սպանվեցին և վիրաւորվեցին: Այդ տեղեկութիւնը մեծ անհանգստութիւն պատճառեց այստեղ:

ԴԱՐՄՇՏԱԴՏ: Յունական պրինցի և բատտէնբերգեան պրինցուհու պսակադրութիւնը տեղի ունեցաւ Թագաւորական անձանց ներկայութեամբ առաջ լութերական ծէսով, որ կատարվեց պալատական եկեղեցում, և ապա յունադաւան եկեղեցու ծէսով, որ կատարեց պալատական քահանայ Եանիշևը:

ՍԷԳԷԴԻՆ: Այսօր այստեղ հանգիստ է. Զինւորական իշխանութիւնները պարզեցին, որ զինուորները երէկ հրացանաձգութիւն չեն արել:

ՍՕՖԻԱ: Հակառակ Պարիզի Թիւրքաց դեսպանութեան յայտարարութեան, որ հաստատում էր, Թէ ոչինչ կոտորած չէ եղել Բաղլօգում, պարզված է, որ Թիւրքաց զինուորները սպանել են աւելի քան 800 մարդ: Շնորհիւ փախստականների և զօրքերի միջև եղած կռիւների, կոտորածներից ազատված 5000 մարդկանց աջողվեց անցնել Բօլգարիա: Մի քանի հազար ուրիշները Թաքնվեցին անտառներում և լեռներում:

Կ. ՊՈԼԻՍ: Բ. Դրան տեղեկութիւնների համեմատ, ապստամբական շարժումը Սերէսեան սանջակի հիւսիսային կողմի մեծ մասում ճնշված է: Աւելի քան հազար ապստամբներ փախան Րիլեան վանքը:—Բ. Դրան հաղորդագրութեան մէջ ռուսաց և աւստրիական դեսպանութիւններին ասված է, որ բօլգարական սահմանագծային հողի վրա նոր հաւաքված հրոսակախմբերին պէտք է միանան նոր կանչված բօլգարական պահեստի զինուորները: Բօլգարիայում գտնվող Թիւրքաց հպատակներին դժուարութեամբ են անցագրեր տալիս հայրենիք վերադառնալու համար: Հաստատված է, որ Վառնայի և Բուրգասի կոմիտէտները պատրաստում են ռազմամթերքներ Գաբրովում և Ելէնում:

ՍՕՖԻԱ: Ապստամբութիւնը Բաղլօգի շրջանում բոլորովին անաջող վախճան ունեցաւ: Ցօնչէվ և Եանկով գտնվում են բօլգարական հողի վրա: Բորիս Սարաֆով առողջ է: Բախմէտիեվ նպաստներ է բաժանում փախստականներին օժանդակող ֆոնդի մնացորդներից, որ ժողովել է սլաւոնական ընկերութիւնը:

ԲՐԻՒՍՍԵԼ: Սուլթանը խնդրեց բէլգիական կառավարութիւնից, որ վերջինս շտապեցնէ ինստրուկտոր-օֆիցէրների ուղարկելը: Նրանք ճանապարհ են ընկնում սեպտեմբերի 30-ին:

ՍՕՖԻԱ: Վստահութեան արժանի տեղեկութիւնների համեմատ, կենտրոնական կոմիտէտը պատրաստում է մանիֆեստ: Կը յայտարարվի, որ կոմիտէտը, ասելով, որ Բ. Դուռը վերջ կը տայ բօլգարների և մակեդոնացիների ճնշմանը, վճռեց դադարեցնել ապստամբութիւնը և դինամիտային փորձերը մինչև գարուն սպասելու համար, Թէ արդեօք կը մտցնվեն ռէֆորմները, Թէ ոչ:

ԼՈՆԴՈՆ: Այստեղի եապոնական միսիան հաղորդում է, որ եապոնական կառավարութիւնը ներկայումս հիմք չէ տեսնում ձեռնարկելու պատերազմական միջոցներ, Մանջուրիան մաքրելու համար նշանակված պայմանաժամը մօտենալու պատճառով: Բանակցութիւնները Կամուրի և Ռօզէնի միջև շարունակվում են: Հարկաւոր չէ նշանակութիւն տալ Եապօնիայի մի քանի շրջաններում տիրող անհանգիստ լուրերին:

ԵՈԿՈՀԱՄԱ: Ի նկատի ունենալով, որ մօտենում է սեպտեմբերի 25-ը, երբ Ռուսաստանը նշանակել է Նյուչուանից և Մուկդէնից իր զօրքերը դուրս բերելու համար, նկատվում է Եապօնիայի աճող լարված դրութիւնը: Այստեղի դիպլոմատիական շրջաններին յայտաբարվում է, Թէ յոյս կայ, որ հարցը բարեկամաբար կարգադրվի այն զիջումների գնով, որ սպասվում են Ռուսաստանից Մանջուրիայի և Կորէայի մասին բանակցութիւնների մէջ: Ռօզէնը վերադարձաւ Պորտ-Արտուր: Շաբաթ օր Ռօզէն խորհրդակցութիւն ունէր Կամուրի հետ, որը յայտնեց, Թէ նա մեծ յոյսով է նայում ապագայի վրա: Զինուորական և ծովային մինիստրները այդ ժամանակից երկար ունկնդրութիւններ ունէին կայսրի մօտ և խորհրդակցութիւններ Իտօի և մինիստր-նախագահի հետ, որոնք յայտնեցին, որ նաւատորմը կազմ և պատրաստ կը լինի. զօրքի համար նոյնպէս պատրաստված են պաշարներ: Աշխատանքները զինարաններում եռանդով շարունակվում են վաղուց:

Կ. ՊՈԼԻՍ: Ռուսաստանը և Աւստրիան բողոքեցին Հիլմի-փաշայի մակեդոնական յանձնաժողովի նախագահ նշանակելու դէմ, արգելեցին փոփոխութիւններ ներկայացրած ծրագրում մէջ և նկատեցին, որ Մակեդոնիայում չը պէտք է առաւելագոյն ուշադրութիւն դարձնվի ոչ բօլգարական ցանկութիւնների վրա, ոչ ուրիշ ազգութիւնների ցանկութիւնների վրա, այլ պէտք է բացառապէս ի կատար ածվի ռէֆորմների սահմանված ծրագիրը:

26 սեպտեմբերի

ՍՕՖԻԱ: Ֆէրուխ-բէյ պահանջում է այստեղի կառավարութիւնից, որ նա ձեռք զարկէ զինաթափութեանը. Պետրով պնդում է միաժամանակ, որ Բ. Դուռը արձակէ զօրքերը, այնպէս որ Թիւրքիան պարտաւոր է Բօլգարիայի հետ համեմատութեամբ երկու անգամ աւելի մեծ Թւով զօրք արձակել:

ԳԻԼՎԵՐՍՈՒՄ: Նախկին նախագահ Կրիւգէր ճանապարհ ընկաւ Մէնտօնա:

Այսօր երեկոյեան հազար մարդուց բաղկացած ամբոխը փողոցներում ցոյցեր արեց և քարեր էր արձակում ոստիկանութեան վրա: Հինգ ոստիկաններ վիրաւորված են:

ՓԱՐԻԶ: Այստեղ կը գումարվի միջազգային կօնֆէրէնցիա, որը պէտք է վերջնականապէս մշակէ Արևելքից ժանտախտ և խոլէրա ներմուծելու առաջն առնելու կանոններ:

ԱՍԽԱԲԱԴ: Շրջանի հրամանատարի ներկայութեամբ կայացաւ արխեոլոգիական ընկերութեան դասախօսութիւնների բացումը: Կարդացվում էր դասախօսութիւն Թիւրքմէնական ազգային իրաւունքների մասին: Ընթերցանութիւնը այնպիսի տեղական բազմութիւն գրաւեց, որ աուդիտօրիան չէր կարող տեղաւորել բոլոր ցանկացողներին: «Закаспійское Обозрѣніе» լրագիրը սկսեց Թիւրքմէնական

լեզուով «Թիւրքմէնների պատմութիւն Աբուլ-Ղազի Բահադուր-խանի» հրատարակութիւնը։ Զուտ արդիւնքը յատկացվում է ի նպաստ արևելագիտութեան տեղական ընկերութեան։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Ամերիկեան-չինական դաշնագիրը ստորագրված է Շանհայում։ Ճապօնա-չինականը նոյնպէս ստորագրված կը լինի երեկոյեան։

ՍՕՖԻԱ։ Մինիստրական «Дневникъ» լրագիրը հաղորդեց, որ Թիւրքաց և բուլղարական կառավարութիւնները համաձայնութեան եկան զինաթափութեան հարցի վերաբերմամբ։ Բուլղարիան կարձակէ 20,000, իսկ Թիւրքիան 40,000 մարդ։ Համաձայնութիւնը իրականացնելուց յետոյ Բուլղարիան կազատէ նորերս զէնքի կանչված բոլոր պահեստի զինուորներին։ Այդ արձակումը տեղի կունենայ պարբերաբար։ Մի և նոյն ժամանակ Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ եթէ ծայրագոյն յեղափոխական կօմիտէտը յայտնեց պատերազմական գործողութիւնները դադարեցնելու մասին մինչև գարուն և որ Բ. Դուռը նոյնպէս հրաման կարձակէ հալածանքները դադարեցնելու մասին և կը մտցնէ րէֆօրմները. այն ինչ ընդհարումները Բալլօգի և ուրիշ սահմանագծային կողմերում շարունակվում են։ Գարբովօ գիւղը այրված է, Ցարեվօ բոցի մէջ է և դա առաջացնում է նոր գաղթականութիւններ։ Փախստականները շարունակում են գալ Րիլօ, Սամօկով, Դուբնիցա և Բուրգաս։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ Ֆրանսիայի և Մեծ-Բրիտանիայի միջև համաձայնութիւն կայացաւ ընդհանուր միջնորդ դատարանի վերաբերեալ դաշնագրի հարցի մասին։

ՍՕՖԻԱ։ Կատարելով նախընտրողական ճանապարհորդութիւն, դիմադրութեան պարագլուխները ուղևորվեցին Տիրնովօ։ Ստամբուլովականները, օգուտ քաղելով ոստիկանութեան անտարբեր վերաբերմունքից, փողոցի վրա կռիւ սկսեցին, յարձակվելով այն քաղաքացիների վրա, որոնք ուղեկցում էին դիմադրութեան պարագլուխներին։ Ամբողջ քաղաքում տարափ տարածվեց։ Սկսեցին փայտերով խփել և րէվօլվէրներ արձակել. ստիպվեցին միջամտել զօրքերը։ Մի քանի մարդիկ վիրաւորված են, որոնց թւում բրիգադայի հրամանատարը։ Լրագիրները այդ անցքը անուանում են ակնյայտ քաղաքացիական պատերազմ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Բ. Դուռը ուղարկեց կատօլիկական արքեպիսկոպոսին զեկուցում, որ հրոսակների պարագլուխ Զաքալարով իր մարդկանցով կատարեց սպանութիւններ և բռնութիւններ Կաստօրիական շրջանում. հրդեհեց մի քանի տներ և այլանդակեց դիակներ։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽԱԶԻԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ
Վերադարձել է հանքային ջրերից և վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը։ Գանովսկայա փող, № 20, տ. Թամամշեվի (Гановск. ул., д. Тамамшева, № 26).
Առաւօտեան 9—10½ ժամը
Երեկոյեան 5—7 ժ.

ՕՐ. Մ. ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ
ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ
ուսումնարանում ընդունվում են աշակերտուհիներ ամենայն օր. նոյն տեղում ընդունվում են նաև պատուէրներ աժան գներով։ Արտաշարաշեան հրապարակ, Մուղնի եկեղեցու մօտ, տուն Ցարութիւնեանի № 5։ 3—3

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆՑԻ
Ուսումն Մայրենի Լեզուի
դասագրքերը թոյլատրված են պաշտօնական իշխանութիւնից
Նոր լոյս տեսաւ
«ՈՒՍՈՒՄՆ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ»
երրորդ գիրքը, չորրորդ տպագրութեամբ
Բարեփոխված և ճոխացրած
(Բաղկացած է 300 երեսից մեծ գիրքով)
Երրորդ և յաջորդ տարիների համար։
Գինն է 65 կ.
Պահեստը Կենտրոնական գրավաճառանոցում։ Գումարով գնողներին գրավաճառանոցը զիջում է 20%։ 5—6

ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ
(Կօստանտինօվսկայա փող. տուն Վարշամեանի)
ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻՒ
Կիրակի, սեպտեմբերի 28-ին
Հայ դերասանական խումբը, ղեկավարութեամբ
Գ. Ա. ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ
կը ներկայացնէ
ՊԷՊՕ
Կօմեդիա 3 գործ. հեղ. Գ. Սունդուկեանի։ Մասնակցում են.—Տիկ. Արաքսեան, օր.օր. Բէգիջանեան, Հայկանոյշ. պ.պ. Ամօ-Խարազեան, Բէրոյեան, Խուդանեան, Ղուչչեան, Գուլազեան, Աղէլխանեան։
Սկիզբն է ճիշդ 8½ ժամին երեկոյեան։
Կառավարիչ՝ Լ. Գ. Մնացականեան
Ղեկավար՝ Գ. Ա. Արաքսեան
1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՏԻՍՏԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ
Հինգշաբթի, հոկտեմբերի 2-ից կը սկսվին Հայոց դրամատիքական ընկերութեան խմբի
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ
Խմբի կազմը. տ.տ. Աղնիւ, Աւետեան, Խիթարեան, Մայսուրեան, Մելիքեան, Նոնիկեան, Սիրանոյշ, Վարդուհի, Սաթինիկ-Զմշկեան և ուրիշները. պ.պ. Աբէլեան, Ազեան, Ալիխանեան, Անդրանիկ, Աղայեան, Աւետեան, Ցարութիւնեան, Պետրոսեան, Մամիկոնեան, Ոբշտասնի, Տէր-Դաւթեան և ուրիշները։
Րէժիսսէօրներ՝ տ. Սիրանոյշ, պ.պ. Աբէլեան և Պետրոսեան։ Րէժիսսէօրի օգնական պ. Անդրանիկ։
Ներկայացումները սկսվելու են ճիշդ ժամը 8-ին։ Տեղերի գները պակասեցրած են։ Ցերեկվան ներկայացումների գները կիսով չափ պակաս են։ Աբօնէմէնտ է բացված հինգշաբթի օրերը տրվող առաջին ութ ներկայացման 20% զիջումով։ 1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
ՌՈՒՍԱՑ ՕՊԵՐԱ
Շաբաթ, սեպտեմբերի 27-ին
կը ներկայացվի
առաջին անգամ զալա-ներկայացում
ՀՈՒԳԵՆՕՏՆԵՐ
Օպերա 4 գործ. երաժշտ. Մէյերբէրի
Մասնակցում են.—Տ.տ. Գալցինա, Զիժօվա, Կարատվինա, Սելիւկ-Ռաժնօտովսկայա, Լէյլինա, Սկօրուպսկայա, Տրօյնիկօվա. պ.պ. Ֆիգներ, Իլիւշչենկօ, Գլադկօվ, Շմակօվ, Կլիւգնէր, Սանդուրակի, Ֆէդօրօվ, Գրինէվ, Գավրիլօվ, Պերեւլի.
Սկիզբը երեկոյեան 8 ժամին։
Ազգ. Վաղը, կիրակի, սեպտեմբերի 27-ին, կը ներկայացվի. 1) «Րիգօլէտտօ». 2) Բալետային զուէշտ։ Երկուշաբթի, սեպտեմբերի 29-ին, կը ներկայացվի «Պայացներ»։ 1—1

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Թիֆլիսի Հակա-ալկոհոլական ընկերութեան Հաւլաբարի բաժանմունքի
Ն. ՄՈՒՐԱՇԿՕՅԻ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ
Շաբաթ, սեպտեմբերի 27-ին
ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱՍԷՐՆԵՐԸ
Բարեհաճ մասնակցութեամբ տ. Նոնիկեանի և պ. Ալիխանեանի
կը ներկայացնեն
I
ԱԿԱՄԱՅ ԲԺԻՇԿ
Կօմեդիա 3 գործ. հեղ. Մօլիէռի։
II
ԱԴԱՄ ԵՒ ԵՒԱ
Վօդէվիլ 2 գործ. Թարգմ. Վրոյրի։
Մասնակցում են.—Տիկ. Նոնիկեան, օր.օր. Հայկուհի, Նուարդ. պ.պ. Ալիխանեան, Ազեան, Բաբայեան, Նոնիկեան, Սարեան, Սաֆարեան, Սողոմոնեան, Փիրումեան և ուրիշները։
Սկիզբն է 8 ժամին երեկոյեան։
Տեղերի գինը 5-ից մինչև 40 կոպէկ։
1—1 Րէժիսսէօր՝ Ի. Ալիխանեան

Հայկական սեկցիայի Թատերասէրների ընդհանուր ժողովը, որ նշանակված էր սեպտեմբերի 21-ին, այդ օրը անդամների սակաւութեան պատճառով սեկցիայի ընտրութիւնը չը կայացաւ, ուստի նշանակելով երկրորդ ժողով, սեպտեմբերի 28-ին, առաւօտեան ժամի 11-ին Աւճալեան ժողովրդական թատրոնում, սեկցիան հրաւիրում է նախորդ տարվայ ներկայացումներին մասնակցող Թատերասէրներին ներկայ գտնվել ժողովին ընտրելու սեկցիայի 5 նոր անդամներ։
Նախագահ սեկցիայի Ն. Աբրահամեան 1—1

Լոյս տեսաւ
ԲԺԻՇԿ-ՌՈՒՍԱՆՈՂ ԳԷՈՐԳ ՄԱՂԱՔԵԱՆԻ
ՄԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ
Գինն է 40 կոպ.
Դիմել Тифлисъ, книж. магазинъ Гуттенбергъ կամ Армянск. баз. Гостинн. дворъ Манташева, М. Магакяну.
Գումարով առնողներին առանձին զիջում կը լինի։ 1—10

Լոյս տեսաւ
ՉԷՅԹՈՒՆՑԻ
ԶԷՅԹՈՒՆԻ
ԱՆՑԵԱԼԷՆ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԷՆ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐԸ
Պատկերներով
Գինն է 1 ր. 25 կոպ. 10 օրինակ միանգամից գնողին 1 օրինակ ձրի կուղարկվի։
Ցանկացողները կարող են ձեռք բերել նաև Առաջին հատորը։ Վերադիր վճարով ուղարկվում է միմիայն նրանց, որոնք ուղարկում են գումարի մի փոքր մասը։
Դիմել՝ Баку, Оганнесу Газанчіанцу. 1—4

ԱՒԱՆԴՈՒՄ ԵՄ
ԴԱՍԵՐ
հայոց լեզուից, գրականութիւնից և պատմութիւնից։ Кочубеевск. пер., № 13. 2—2

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ
երրորդ տարի
Նոր 14-րդ տպագրութիւն
Ընդունված է պաշտօնական իշխանութիւնից, որպէս ձեռնարկ հայոց լեզուի դասաւանդութեան համար։
Պահեստը Կենտրոնական գրավաճառանոցում։
Գինն է 50 կ.
Գումարով առնողները 20% զեղչ ունեն։
2—3 Նիկողայոս Տէր-Ղևոնդեան

Տուտով տպագրութեան կը յանձնվին
I «ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ»։
Բաժանորդագինը 50 կոպ., լոյս տեսնելուց յետոյ 1 րուբլի։
II «ԹՌՈՒՑԻԿ ԱԿՆԱՐԿ ՆՈՒԽՈՒ ԳԱՒԱՌԻ ՈՒԴԻԱԽՕՍ ԵՒ ԹՐՔԱԽՕՍ ՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍԻՆ»։
Բաժանորդագինը 25 կոպ., լոյս տեսնելուց յետոյ 50 կոպ.։
Դիմել Սիմֆերօպօլ. Ղ. քահ. Ցովսէփեանցին։ 2—3

Լոյս տեսաւ
Մ. ԳՈՐԿԻՅ
„ՄԱԿԱՐ ՉՈՒԴՐԱ"
Թարգմ. Սիմ. Բաբխեան
ԳԻՆՆ է 10 ԿՈՊ.
Դիմել հրատարակչին՝ Армянскъ (Таврич. губ.), Ивану Давидову և պ. Փալատեանին՝ Тифлисъ, Книжный магазинъ „Гуттенбергъ." 3—5

Լոյս տեսան և ծախվում են «ՊՐՈՄԷԹԷՈՍ» գրավաճառանոցում հետևեալ գրքերը.
I) «Աւ. Իսահակեանի բանաստեղծութիւնները»։ Գինն է 1 ր.
II) Եր. Տէր-Յովհաննէսեանի «Մեր առածները և նրանց պահպանութիւնը»։ Գինն է 25 կ.
III) Դիւ. դը-Մօպասանի «Գեղեցկուհու խօստովանութիւնը և հանգուցեալի գաղտնիքը»։ Թարգմ. ռուս. Եր. Տէր-Յովհաննիսեանի։
Դիմել՝ Баку, Красноводская улица, домъ Амирова. 5—5

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ
ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ
Աշակերտաց համար.
1. Դասատետր կրօնի ա. տարի . — 25
2. » » բ. » . — 20
3. » » գ. » . — 30
4. Հին-ուխտ գ. » . — 35
5. Նոր-ուխտ ե. » . — 40
6. Գործք առաքելոց զ. » . — 40

Ուսուցչաց համար.
7. Ուղեցոյց կրօնի—հին-ուխտի (սպառ.) — —
8. » » —նոր-ուխտի . 2— 5
9. Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ. 1—50
10. » » » Ե. » — 50

Իսկ գնողներն ստանում են 1. 6 տարիների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարիների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարիների համար 35% զեղչ։
Կարելի է դիմել—1) ինձ (Коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля և 3) Книжный магазинъ „Гуттенбергъ".
18—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

Լոյս տեսաւ
ՅՈՎՀ. ԴՈՒՐԲԱԽԵԱՆԻ
„ԾԱԽՕՓ ՊԱՏԻԵՐԵՐ"
վէրնագրով վիպական գրուածքը—հայ եկեղեցականների և երէցփոխների կեանքից։
Գինը 75 կոպ.
Դիմել՝ հայ գրավաճառներին Թիֆլիս և Բագու. իսկ հեղինակին—հետևեալ հասցէով. С.-Петербургъ, Лештуковъ переул. № 4. Пушкинская Скоропечатня. 6—10

Ֆինանսների մինիստրութիւնից հաստատված
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
երկու սեռի անձանց համար
[Баку, Прачешная, домъ Теръ-Оганесова]
Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական-առևտրական կրթութիւն և պատրաստել հմուտ հաշւապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։
Կուրսերում աւանդվում են՝ 1) Առևտրական թւաբանութիւն և թւաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշւապահութիւն՝ առևտրական, արդիւնաբերական-գործարանական և բանկային. 3) Առևտրական թղթակցութիւն. 4) Առևտրական տնտեսագիտութիւն. 5) Առևտրական և մուրհակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն և արագագրութիւն (ուղղումն ձեռագրի). 7) Ուսումն գրող մեքենայի վրա։
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 20-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից ամենայն օր, կուրսերում՝ առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 7 ժամը։ Կուրսերի կանոնադրութիւնը (уставъ) և մանրամասն ծրագիրը (программа)—տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ Баку, Учредителю Коммерческихъ Курсовъ А. И. Теръ-Каспарову. (Ե. Հ.) 21—25

„ՇՔԵՂ"
Նորին Կայսերական Մեծութեան Թագաժառանգի հովանաւորութեան տակ բացված Պետերբուրգի միջազգային գեղարուեստական ցուցահանդէսում մեր արհեստանոցը արժանացաւ ԲՐՈՆԶԵԱՅ մեդալի։
„ՇՔԵՂ"
Գեղանկար շրջանակներով լոյս տեսաւ մեր Բ. Ալբոմը, այս անգամ հետևեալ տասը նըկարներով. Աբովեան, Նազարեան, Նալբանդեան, Արծրունի, Րաֆֆի, Գամառ-Քաթիպա, Շերենց, Պռօշեան, Լէօ և Ահարոնեան։
Ալբոմը արժէ 1 ր. 50 կ, տասով գնողներին 20% զեղչ։ Վաճառվում են նոյնպէս բաց նամակներ հայ գործիչների նկարներով 100-ը 3 րուբլի և հետևեալ 30×40 մեծադիր նկարները.

Le Premier pas.	1 հատը	1 ր. 25 կ.
Le Printemps	»	1 ր. 25 կ.
Աղամեան (քաղաքացիական շորերով)	»	— — 30 կ.
» (Պարիզու աղքատներում)	»	— — 30 կ.
Խրիմեան Հայրիկ.	»	— — 30 կ.

Դիմել՝ Թիֆլիս Ֆօտոտիպիա Գնունի-Մարիմ, Պուշկինեան պատմ.։ Тифлисъ Фототипія Гнуни-Маримъ. 4—6